అనాథ ప్రేత సంస్కారం

అవతారం మామయ్యకి అస్వస్థతగా ఉందన్న ఉత్తరం అందుకుని యలమంచిలి బయలుదేరాను.

గుమ్మంలో అడుగు పెట్టానో లేదో అత్మయ్య వచ్చి ఆప్యాయంగా పలకరించి లోపలకు తీసుకెళ్ళింది.

మామయ్య కాస్త కోలుకున్నట్లుగా ఉంది. మంచం మీద కూర్చుని ఎవరితోనో మాట్లాడుతున్నాడు. నన్ను చూసి చిరునవ్వు నవ్వి కుశల ప్రశ్నలు వేశాడు. ఆ మాటా ఈ మాటా అయ్యాక అతడి ఆరోగ్యం గురించి అడిగాను.

“బ్లడ్ ప్రెషర్ ఎక్కువగా ఉందట. మందులు పనిచేయాలంటే తినే పదార్థాల్లో ఉప్పు బాగా తగ్గించాలన్నాడు డాక్టరు.

అవతారం మామయ్యని చూస్తే నాకు జాలి వేసింది. పప్పులో ఆవకాయ పచ్చడి ఉంటే తప్ప అతగాడికి ముద్దదిగదు. పులుసు, కూర విధిగా ఉండాలి. మరిప్పుడు జిహ్వ నెలా అదుపులో ఉంచుకుంటాడో...?

మామయ్యకు నిమ్మళంగా ఉండటంతో మరునాడు సంచి సర్దుకున్నాను. అయితే మరో నాలుగు రోజులు ఉండమని అత్తయ్య ఒత్తిడి చేయడంతో ఆవిడ మాట కాదనలేక ప్రయాణం వాయిదా వేసుకున్నాను. చిన్నప్పుడెప్పుడో ఓమారు ఆ ఊరు వెళ్ళినట్లు గుర్తు. మళ్లీ ఇన్నేళ్ళకి పరిచయస్తు లెవరూ లేకపోవడంత విసుగుగా ఉంది. కాలం నత్తనడక నడుస్తోంది. పొద్దస్తమానూ ఇంట్లో కూర్చోలేక గడప దాటాను.

సాయంత్రం అయిదవుతోంది. శీతాకాలపు పొద్దులో సూర్యుడు వడివడిగా పడమటి కొండలవైపు నడక సాగిస్తున్నాడు. రోడ్డు వారన ఉన్న చిన్న హోటల్లో టీ తాగి డబ్బుల కోసం జేబులోకి చేయి పోనిచ్చాను. అంతలో నలుగురు వ్యక్తులు నా దగ్గరకొచ్చి “అనాథ ప్రేతకి దహన సంస్కారాలు చేయాలనుకుంటున్నాం. మీకు తోచిన సహాయం చేయండి!” అంటూ రహదారి పక్కన పడుకున్న శవాన్ని చూపించారు.

హెూటల్ వాడిచ్చిన చిల్లర వాళ్లు పట్టుకొచ్చిన పళ్లెంలో పడేసి రోడ్డెక్కాను.

అప్రయత్నంగా నా దృష్టి మృతదేహం మీద పడింది. నా గుండె ఝల్లుమంది. నవనాడులూ స్తంభించిపోయాయి. కళ్లు నులుపుకుని దీక్షగా చూశాను. ‘రామం మాష్టారు!’ ఈ లోకంతో నాకిక సంబంధం లేదన్నట్లు ప్రశాంతంగా నిద్రపోతున్నారు. ఆయన చుట్టూ అర్ధలూ, పావలాలూ, చెల్లా చెదురుగా పడున్నాయి. రామం మాష్టారు, నేను కలిసి ఏడేళ్లు పనిచేశాం. నాకు తెలిసినంత వరకు మరిక్కడికెందుకొచ్చినట్లు? ఈ దిక్కుమాలిన చావేమిటి?

విషయం ఆరా తీశాను.

“బస్సులో గుండెపోటొచ్చి గుడ్లు తేలవేస్తూ ఉంటే హాస్పటల్‌లో చేర్పించమని చెప్పి కండక్టరు ఈయన్ని ఇక్కడ దింపేశాడు. మేము డాక్టరు దగ్గరకు తీసుకెళ్దామని అనుకుంటూ

ఉండగానే శ్వాస ఆగిపోయింది. ఇతని సంబంధీకు లెవరైనా వస్తారేమో అని ఇంత వరకూ ఎదురు చూశాం. ఎవరూ రాకపోవడంతో మేమే అంత్యక్రియలు జరిపించాలని నిర్ణయించుకున్నాం. మీకు గాని ఈయన తెలుసా?" అని అడిగారు అక్కడున్న వాళ్ళు.

నా పెదవులు విడలేదు.

మాష్టారి ముఖం చూస్తూ ఉంటే గతం కళ్లముందు మెదిలింది.

★ ★ ★

వేసవి సెలవుల అనంతరం స్కూళ్లు తెరిచారు. బదిలీల మీద ఉపాధ్యాయులు తలోచోటు నుండి వచ్చి మా బడిలో చేరారు. నాకు లాంగ్ స్టాండింగ్ కానందున బదిలీ ప్రసక్తి రాలేదు. కొత్తగా చేరిన ఉపాధ్యాయుల మనస్తత్వాల్ని అవగాహన చేసుకునేందుకు ప్రయత్నిస్తున్నాను.

విరామ సమయంలో ఉపాధ్యాయులంతా స్టాఫ్ రూమ్‌లో చేరి పిచ్చాపాటీ మాట్లాడుకుంటున్నారు. ఒకరి గురించి మరొకరు తెలుసుకునేందుకు ప్రయత్నిస్తున్నారు.

కాంపోజిషన్లు దిద్దుతూ ఓ చెవి అటు పారేశాను.

"మీరు ఫ్యామిలీని ఎప్పుడు తీసుకొస్తారు?"

శేషాచలం మాష్టారి ప్రశ్నకు రామం మాష్టారి ముఖం కారెట్ దుంపలా మారిపోయింది. భృకుటి ముడిచి "నా కుటుంబ విషయాలు మీ కనవసరం!" అంటూ మండిపడ్డారు.

అనూహ్యమైన అతని సమాధానానికి దెబ్బతిన్నట్లయిపోయారు శేషాచలం మాష్టారు.

రామం మాష్టారు మా అందరిలో పెద్దవాడవటంచేత ఆయన ఏమన్నా సర్దుకుపోయేవాళ్లమే తప్ప ఘర్షణకు దిగేవాళ్ళం కాదు. అయితే ఆయన మనస్తత్వం మా కెంతో వింతగా ఉండేది. ఆయన అలవాట్లు చాలా చిత్రంగా ఉండేవి. బడికి వచ్చేటప్పుడు స్టీలు ఫ్లాస్క్‌తో కాఫీ తెచ్చుకుని అందరి ముందు కప్పులోకి వంచుకుని తాగేవారు. నిత్యం స్కూలుకు ఫ్లాస్క్‌తో హాజరవడంతో ఆకతాయి కుర్రవాళ్లు అతనికి 'ఫ్లాస్కో మాష్టారు' అని నామకరణం చేసేశారు. గుండె కోసి చూసినా ఆయనలో కనికరమనేది కానవచ్చేది కాదు. హోంవర్క్ చేయని విద్యార్థుల్ని ఎన్నో రకాలుగా దండించేవారు. తొడపాశం పెట్టడం, మోకాళ్ళ మీద కూర్చోబెట్టడం, గుంజీలు తీయించడం, గోడ కుర్చీలు వేయించడం లాంటి రకరకాల శిక్షల్ని అమలు జరిపేవారు. కఠినంగా శిక్షిస్తున్నారని తల్లిదండ్రులు ఫిర్యాదు చేయని రోజంటూ లేదు.

ఒకమారు దొడ్లో స్నానం చేస్తూ బావి దగ్గర కాలుజారి పడ్డారు. మేమంతా పరుగున వెళ్లి ఆయన్ని మెల్లగా లేవదీసి హాస్పటల్‌లో చేర్చాం. కుడిచేతికి ప్లాస్టరు వేశారు. ఆ స్థితిలో కూడా ఆయన వాళ్లెవరూ రాకపోవడంతో అంతా ముక్కు మీద వేలువేసుకున్నారు. వంతుల వారీగా మా ఇళ్ళకు రామం మాష్టార్ని భోజనానికి ఆహ్వానించాం.

ఇలా ఉండగా ఎస్.ఎస్.సి.పబ్లిక్ పరీక్షలకు ఇన్విజలేటర్‌గా చోడవరం వెళ్లవలసి వచ్చింది. ఇది వరకు రామం మాష్టారు పనిచేసిన ఊరది.

పరీక్షలయ్యేంత వరకు తనింట్లో ఉండమని గురునాథం మాష్టారు బలవంతం చేశారు.

భార్య పుట్టింటికి వెళ్లడం వలన అతడు ఒంటరిగా ఉంటున్నాడు. అతని అభ్యర్థనను తోసిపారేయ లేక సరే అన్నాను. గురునాథం ఏ విషయం మీదనైనా అనర్గళంగా మాట్లాడగలడు. అతని మాటలు వింటూ ఉంటే సమయం తెలిసేది కాదు. మాటల సందర్భంలో రామం మాష్టారి ప్రసక్తి వచ్చింది.

"ఇది వరకు రామం మాష్టారు ఇక్కడ పనిచేశారు కదూ" అడిగాను ఉండబట్టలేక.

"ఔను, పదేళ్లు పనిచేశారు. ఇప్పుడెలా ఉన్నారు?" ఎదురు ప్రశ్న వేశాడు గురునాథం. అతడి కంఠంలో ఆదుర్దా వ్యక్తమవుతోంది.

"బాగానే ఉన్నారు. ఈ మధ్య నూతిగట్టు మీద జారిపడటంతో కుడిచేయి విరిగింది."

"పాపం పెళ్లాం పిల్లలు ఉండీ ఒంటరి జీవితం గడపవలసి వస్తోంది!" సానుభూతి కురిపించాడు గురునాథం.

నాలో ఉత్సుకత పెరిగింది. అతడి ద్వారా రామం మాష్టారి గురించి మరిన్ని వివరాలు సేకరించాలనిపించింది. అయితే నేను నోరెత్తవలసిన పని లేకుండానే అతడు చెప్పుకుపోతున్నాడు.

శ్రోతనయ్యాను నేను.

★ ★ ★

రామం మాష్టారు భార్యాబిడ్డల్ని తీసుకొచ్చారన్న వార్త క్షణాల మీద ఊరంతా పాకింది. ఆయనకు పెళ్లయి మూడేళ్లయినా కుటుంబాన్ని తీసుకురావడం అదే ప్రథమం.

మాష్టారి శ్రీమతిని చూసేందుకు అమ్మలక్కలు పోగయ్యారు.

ఎర్రని శరీరచ్ఛాయ, గుండ్రటి ముఖం, కాటుక దిద్దిన కళ్లు, చక్కని పలువరుస, సన్నటి నడుము, నల్లగా తుమ్మెదలా నిగనిగలాడే వంకుల జుట్టు, ఆకాశపు కలర్ పాలిస్టర్ చీర, మ్యాచింగ్ బ్లౌజులో దేవకాంతలా కనిపించిందామె. ఇంత అందాల రాశి రామం మాష్టారి భార్య అంటే ఎవరూ నమ్మరు.

అందరితో ఎంతో కలుపుగోరుతనంగా మాట్లాడి వారి మెప్పును పొందింది అలివేణి. నిముషాల మీద వారి స్నేహాన్ని చూరగొన్నది.

నెలసరి సరుకులు పట్టుకొచ్చి స్టోర్‌రూమ్‌లో ఉంచి తాళం పెడుతున్న భర్తను చూసి, తొలిసారిగా విస్తుపోయింది అలివేణి. ఆయన మనస్తత్వం ఆమెకు అయోమయంగా తోచింది. ఏరోజు కారోజు కాఫీ, పంచదార, పప్పులు చిన్న చిన్న పొట్లాలు కట్టి ఆమెకిచ్చేవాడు. మగడి ప్రవర్తనకు దిగ్భ్రమ చెందింది అలివేణి.

ఆమె ఆశ్చర్యపోవడం చూసి. "మన సంసారం దుబారా కాకుండా ఉండాలని నేనిలా నీకు సరుకులు తూచి ఇస్తున్నాను. వాటితోనే దినం గడుపుకోవాలి" అన్నారు రామం మాష్టారు.

ఏమిటీ మనిషి. ఇతన్ని ఎలా అర్థం చేసుకోవాలి? ఇంట్లో సరుకులు వాడుకోటానికి కూడా ఇల్లాలికి స్వేచ్ఛలేదా? తను దుబారా చేస్తానని ఎందుకనుకుంటున్నాడు? అసలిలాంటి వ్యక్తులు లోకంలో ఎక్కడైనా ఉంటారా?

భర్తకు సంస్కారాన్ని చూసి ఛీదరించుకుంది అలివేణి. తన తలరాతకు తనలో తను నిందించుకుంది.

రామం మాష్టారు బడిలో ఖాళీ దొరికితే చాలు. ఓమారు ఇంటికెళ్ళి వస్తూ ఉండేవారు. కొత్త కాపురం... పెళ్ళాం మీద మోజుతో ఆమెను వదల్లేక అలా చేస్తున్నాడనుకున్నారంతా. అందుకే అతని చర్యకు ఎవరూ అడ్డు తగలలేదు.

"నమస్కారం మాష్టారు!" అన్నాడు నారాయణమూర్తి లేచి నిలబడి. అతడా ఊళ్లో హోమియో వైద్యుడు. చంటివాడికి కడుపులో నెప్పిగా ఉందని కబురు చేస్తే వచ్చాడు.

అప్పుడే బడినుండి వచ్చిన రామం మాష్టారు అతడి వంక మింగేసినట్లు చూసి, సమాధానమివ్వకుండా లోపలకు నడిచారు.

మాష్టారి ప్రవర్తనకు చిన్నబుచ్చుకున్న ముఖంతో, "వస్తానమ్మా! నే నిచ్చిన మాత్రలు మూడుపూటలా వెయ్యి!" అంటూ వెళ్ళిపోయాడు నారయణమూర్తి.

"చూడు, అలివేణి! భర్తగా నే నీరోజు నుండి నీకు కొన్ని ఆంక్షలు విధిస్తున్నాను. వాటికి లోబడి నువ్వు మెలగాలి!" భార్యవంక అనుమానంగా చూస్తూ అన్నారు రామం మాష్టారు.

"ఆంక్షలా? దేనికి? నే నిప్పుడేం చేశానని? బాబుకి ఒంట్లో బాగోలేకపోతే వైద్యుణ్ణి పిలిచాను. ఇందులో నేను చేసిన నేరమేమిటో నాకర్థం కావడంలేదు!" అసహనంగా పలికింది అలివేణి.

"పరాయి మగవాళ్లతో నువ్వు మాట్లాడకూడదు. నా ఆజ్ఞ లేకుండా గడప దాటడానికి వీల్లేదు. స్వతంత్రించి నువ్వేపనీ చేయకూడదు" అంటూ అక్కడ నుండి వెళ్లిపోయారు రామం మాష్టారు.

భర్త అభీష్టం మేరకు వ్యక్తిత్వాన్ని చంపుకుంటూ రోజులు నెట్టుకొస్తోంది అలివేణి. ఏదో ఒకరోజు అతను మారకపోతాడా అనుకుని ఆ శుభఘడియ కోసం ఎదురుచూడసాగింది.

రానురాను పెనిమిటి ప్రవర్తన శ్రుతిమించి రాగాన పడటంతో ఆమె బతుకు మరీ భారమైపోయింది.

'భార్యా రూపవతీ శత్రుః' అని తలచిన రామం మాష్టారు అర్ధాంగి మీద అనుమానంతో బయటకు వెళ్ళేటప్పుడు వీధి తలుపు తాళం వేయడం మొదలుపెట్టాడు.

'ఇదేం పని?' అని అలివేణి నోరుమెదిపితే చేయి చేసుకోసాగాడు.

మనసులోని బాధను మరొకరితో పంచుకోడానికి కూడా వీలు లేకపోవడంతో జీవితం నరకప్రాయంగా తోచిందామెకు. నాలుగు గోడల మధ్య బందీ కావడంతో విముక్తి కోసం ఆమె మనసు పెనుగులాడింది. అంతే! ఉన్నట్లుండి ఒకరాత్రి భర్త నిద్రిస్తున్న సమయంలో పిల్లలతో మాయమయింది అలివేణి.

అప్పటి నుండి రామం మాష్టారికి ఒంటరి జీవితం ప్రారంభమైంది.

పుట్టింటి కెళ్ళిపోయిన అర్ధాంగిని రప్పించుకోడానికి రకరకాల మార్గాల్ని అన్వేషించాడు.

కొండవాళ్లను ఆశ్రయించాడు.

కొండ దేవరను ఆరాధించాడు.

జ్యోతిష్కులను సంప్రదించాడు. గ్రహశాంతులు జరిపించాడు.

గుళ్ళూ, గోపురాలు దర్శించాడు.

తల నీలాలు సమర్పించుకున్నాడు.

డబ్బును మంచినీళ్లలా ఖర్చు చేశాడు.

అతడి బలహీనతల్ని ఎందరో సొమ్ముచేసుకున్నారు.

అయితే ఇవేవీ అలివేణి మనసును మార్చలేవని ఆలస్యంగా తెలుసుకున్నాడు.

భరణం కోసం భార్య కోర్టుకెక్కితే బతుకు బయటపడుతుందని ఐచ్ఛికంగా జీతంలో సగభాగం సహధర్మచారిణి కివ్వడానికి గుట్టుగా ఒప్పందం కుదుర్చుకున్నాడు.

రామం మాష్టారు అవివేకంతో మూర్ఖంగా ప్రవర్తించి జీవితంలో ఎన్నో మధుర క్షణాలకు దూరమయ్యారు. మరెన్నో చేదు అనుభవాల్ని చవిచూసారు. అవన్నీ అతని గుండెను బండగా మార్చేశాయి. అతడిలో జాలి, కరుణ, క్షమ లాంటివి పూర్తిగా మృగ్యమైపోయాయి. అందుకే పిల్లల్ని అంత కఠినంగా శిక్షించగలుగుతున్నారేమో!

కొన్నాళ్లకు ఆ ఊరు నుండి నాకు బదిలీ అవడంతో దాదాపు ఆయన గురించి పూర్తిగా మర్చిపోయాను. తిరిగి ఇన్నేళ్ల తరువాత అతడినీ స్థితిలో చూడటంతో నా మనసు నిశ్శబ్దంగా రోదించింది. కొరివి పెట్టేందుకు కొడుకులుండి అనాథప్రేతగా మిగిలిపోయాడు.

నా ఆలోచనలు పూర్తిగా తెగక ముందే ఆయన భౌతిక కాయాన్ని ఎత్తేందుకు ముగ్గురు వ్యక్తులు అక్కడకు చేరారు నాలుగో భుజం కోసం ఎదురుచూస్తూ.

అప్రయత్నంగా భుజం అందించాను నా వంతు కర్తవ్యంగా!

(8-6-1994 ఆంధ్రప్రభ వీక్లీ)